

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NILS WAHL
της 29ης Μαΐου 2013¹

Υπόθεση C-95/12

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά**

Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας

«Προσφυγή του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ — Απόφαση του Δικαστηρίου η οποία διαπιστώνει παράβαση υποχρεώσεων που υπέχει κράτος μέλος — Έννοια και περιεχόμενο της αποφάσεως του Δικαστηρίου — Χρηματικές κυρώσεις — Χρηματική ποινή — Κατ' αποκοπή χρηματικό ποσό — Προβαλλόμενη ασάφεια της αποφάσεως — Μεσολαβήσας χρόνος μεταξύ της περατώσεως της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και της κινήσεως της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας — Αίτηση ερμηνείας»

1. Η υπό εξέταση προσφυγή ασκήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, λόγω της προβαλλομένης μη εκτελέσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 23ης Οκτωβρίου 2007, C-112/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας² (στο εξής: απόφαση του 2007).

2. Με την εν λόγω απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 4, παράγραφος 1, καθώς και το άρθρο 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου της 21ης Ιουλίου 1960 σχετικά με την πώληση σε ιδιώτες των μετοχών της ανώνυμης εταιρίας Volkswagenwerk³ (στο εξής: νόμος VW), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ. Δεδομένου ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έχει θέσει σε ισχύ νέα νομοθεσία με την οποία καταργήθηκαν τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 1, του νόμου VW, η παρούσα διαδικασία αφορά τη συμμόρφωση μόνο προς το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου αυτού.

3. Δεδομένου ότι οι απόψεις των διαδίκων δίστανται ως προς την έννοια της αποφάσεως του 2007 επ' αυτού του σημείου, ανακύπτει στην παρούσα υπόθεση το προκαταρκτικό ζήτημα κατά πόσον το Δικαστήριο διαπίστωσε παράβαση αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW –το οποίο παρέχει δικαιώματα κωλύουσας μειοψηφίας σε κάθε μέτοχο που κατέχει το 20 % του εταιρικού κεφαλαίου– μεμονωμένως λαμβανόμενο ή, αντιθέτως, έκρινε ότι η διάταξη αυτή έρχεται σε αντίθεση προς την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων υπό την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ μόνο εάν ερμηνευθεί σε συνδυασμό προς το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου VW. Σύμφωνα με την τελευταία αυτή διάταξη, τα δικαιώματα ψήφου κάθε κατ' ιδίαν μετόχου περιορίζονται στις ψήφους που αντιστοιχούν στο 20 % του εταιρικού κεφαλαίου της Volkswagenwerk GmbH (στο εξής: Volkswagen).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2007, C-112/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2007, σ. I-8995).

3 — Gesetz über die Überführung der Anteilsrechte an der Volkswagenwerk Gesellschaft mit beschränkter Haftung in private Hand (νόμος της 21ης Ιουλίου 1960 σχετικά με την πώληση σε ιδιώτες μετοχών της ανώνυμης εταιρίας Volkswagenwerk) (BGBl. 1960 I, αριθ. 39, σ. 585, και BGBl. 1960 III, σ. 641-1-1).

4. Εάν το Δικαστήριο κάνει δεκτό το αίτημα της Επιτροπής και διαπιστώσει ότι δεν εκτελέστηκε η απόφαση του 2007, τότε στο πλαίσιο της παρούσας υπόθεσης ανακύπτουν επίσης σύνθετα ζητήματα αναφορικά με την ορθή μέθοδο υπολογισμού του ύψους οποιωνδήποτε χρηματικών κυρώσεων. Κατ' ουσίαν το ζήτημα αυτό αφορά, αφενός, τον βαθμό σπουδαιότητας που θα έπρεπε να αποδοθεί στην προβαλλόμενη ασάφεια της αποφάσεως του 2007 σε σχέση με την επιβολή χρηματικών κυρώσεων και, αφετέρου, εάν –και σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, κατά πόσον– θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη, κατά τον υπολογισμό του ύψους των χρηματικών κυρώσεων, το ασυνήθιστα μεγάλο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της απαντήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην αιτιολογημένη γνώμη και της παραπομπής της υποθέσεως στο Δικαστήριο.

I – Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

5. Η Επιτροπή, με το από 24 Δεκεμβρίου 2007 έγγραφό της, ζήτησε από τη Γερμανική Κυβέρνηση να της κοινοποιήσει τα μέτρα τα οποία έλαβε κατόπιν της αποφάσεως του 2007.

6. Οι γερμανικές αρχές απάντησαν με το από 6 Μαρτίου 2008 έγγραφο, δηλώνοντας ότι είχε ληφθεί πρόνοια για τις αναγκαίες αλλαγές στο ισχύον δίκαιο, προκειμένου η χώρα να εκτελέσει την απόφαση του 2007.

7. Καθώς, εντούτοις, το εν λόγω έγγραφο δεν περιείχε καμία ένδειξη ως προς το νομοθετικό χρονοδιάγραμμα ή το περιεχόμενο του νομοσχεδίου στο οποίο αναφερόταν, η Επιτροπή απέστειλε έγγραφο οχλήσεως στις 5 Ιουνίου 2008 στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, καλώντας την να υποβάλει τις παρατηρήσεις της εντός δύο μηνών.

8. Η Γερμανική Κυβέρνηση απάντησε την ίδια μέρα, ενημερώνοντας την Επιτροπή για την πρόοδο της προταθείσας νομοθεσίας. Ανέφερε ότι το νομοσχέδιο το οποίο τροποποιούσε τον νόμο VW είχε εγκριθεί από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και ότι η νομοθετική διαδικασία θα ξεκινούσε προσεχώς.

9. Την 1η Αυγούστου 2008 η Γερμανική Κυβέρνηση συγκεκριμενοποίησε το χρονοδιάγραμμα θεσπίσεως του νόμου και ενημέρωσε την Επιτροπή για το περιεχόμενο του νομοσχεδίου της.

10. Επειδή δεν έκρινε ακόμα ικανοποιητικές τις απαντήσεις που παρέσχε η Γερμανική Κυβέρνηση, η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη την 1η Δεκεμβρίου 2008 με την οποία ζητούσε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που προβλέπει η απόφαση του 2007 εντός δύο μηνών. Αναφορικά με το νομοσχέδιο, επισήμανε ότι αυτό δεν τροποποιούσε το δικαίωμα κωλύουσας μειοψηφίας που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW. Η Επιτροπή επισήμανε επίσης ότι δεν της είχαν παρασχεθεί πληροφορίες σχετικά με τις προθέσεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως αναφορικά με την τροποποίηση του καταστατικού της Volkswagen, το οποίο υλοποιούσε τις παράνομες διατάξεις του νόμου VW. Τέλος, σημείωνε ότι δεν είχε ακόμα ενημερωθεί για την τροποποίηση του νόμου VW καθεαυτόν.

11. Στις 10 Δεκεμβρίου 2008 εκδόθηκε ο νόμος της 8ης Δεκεμβρίου 2008, ο οποίος τροποποίησε τον νόμο VW⁴ (στο εξής: νόμος που τροποποίησε τον νόμο VW) και ο οποίος διατηρούσε κατ' ουσίαν αμετάβλητο το νομοσχέδιο. Αυτός ο νόμος, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 11 Δεκεμβρίου 2008, κατήργησε τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 2, παράγραφος 1, του νόμου VW, καθώς και το άρθρο 101, παράγραφος 5, του νόμου για τις ανώνυμες εταιρίες⁵. Εντούτοις, δεν τροποποίησε το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW.

4 — Gesetz zur Änderung des Gesetzes über die Überführung der Anteilsrechte an der Volkswagenwerk Gesellschaft mit beschränkter Haftung in private Hand (τροποποιητικός νόμος του νόμου για την πώληση σε ιδιώτες μετοχών της ανώνυμης εταιρίας Volkswagenwerk) (BGBl. 2008 I αριθ. 56, σ. 2369).

5 — Aktiengesetz (Νόμος για τις ανώνυμες εταιρίες) (BGBl. 1965 I αριθ. 48, σ. 1089).

12. Δεδομένου ότι οι διάδικοι εξακολούθησαν να στασιάζουν ως προς την απόφαση του 2007, η Γερμανική Κυβέρνηση πρότεινε με έγγραφο της 17ης Δεκεμβρίου 2008 να υποβάλουν από κοινού αίτηση ερμηνείας της αμφισβητούμενης αποφάσεως στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 102 του Κανονισμού Διαδικασίας του⁶. Η Επιτροπή απάντησε με έγγραφο της 15ης Ιανουαρίου 2009, στο οποίο ανέφερε ότι, καθώς δεν είχε καμία αμφιβολία για την έννοια ή το περιεχόμενο της αποφάσεως του 2007, δεν σκόπευε να υποβάλει αίτηση ερμηνείας στο Δικαστήριο.

13. Η Γερμανική Κυβέρνηση απάντησε στην αιτιολογημένη γνώμη με έγγραφο της 29ης Ιανουαρίου 2009, με το οποίο κατέληγε ότι, έχοντας θεσπίσει τον νόμο που τροποποίησε τον νόμο VW, είχε πλήρως εκτελέσει την απόφαση του 2007.

14. Στις 21 Φεβρουαρίου 2012, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε μόνο μερικώς εκτελέσει την απόφαση του 2007, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

II – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των διαδίκων

15. Η Επιτροπή, με την προσφυγή της, ζητεί από το Δικαστήριο:

- να κρίνει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση της αποφάσεως του 2007 αναφορικά με τη μη συμβατότητα των άρθρων του νόμου VW προς το δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΕΕ), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ·
- να υποχρεώσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να καταβάλει χρηματική ποινή 282 725,10 ευρώ ημερησίως και κατ' αποκοπή χρηματικό ποσό 31 114,72 ευρώ ημερησίως, πληρωτέα στον λογαριασμό ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- να καταδικάσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα.

16. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ζητεί από το Δικαστήριο:

- να απορρίψει την προσφυγή ή, επικουρικώς, να μειώσει, κατ' ελεύθερη κρίση του, το ύψος της χρηματικής ποινής και του κατ' αποκοπή ποσού που αιτείται η Επιτροπή και να προσδιορίσει, με την απόφαση που θα εκδοθεί επί της υπό κρίση υποθέσεως, ημερομηνία από την οποία θα ενεργοποιηθεί η υποχρέωση καταβολής τους·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

17. Η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 12ης Μαρτίου 2013. Οι διάδικοι έδωσαν, επίσης, τις απαντήσεις τους στα ερωτήματα που τους εστάλησαν εκ μέρους μου κατά την προετοιμασία της επ' ακροατηρίου συζητήσεως⁷.

6 — Κατόπιν της τροποποίησης του Κανονισμού Διαδικασίας, η εν λόγω διάταξη περιέχεται τώρα στο άρθρο του 158.

7 — Βλ. κατωτέρω, σημεία 75 επ.

III – Ανάλυση

A – *Παρέβη η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τις υποχρεώσεις της;*

1. Ο μηχανισμός επιβολής του άρθρου 260 ΣΛΕΕ

18. Η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αποτελεί το ύστατο μέσο που διαθέτει η Επιτροπή στο πλαίσιο των καθηκόντων της ως «θεματοφύλακας των Συνθηκών», προκειμένου να διασφαλίσει την επιβολή του δικαίου της Ένωσης. Λειτουργεί ως μια ειδική δικαστική διαδικασία για την εκτέλεση αποφάσεων ή, άλλως, ως μέθοδος καταναγκασμού ώστε να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με αυτές⁸.

19. Σε αυτή την προσφυγή, η Επιτροπή διατυπώνει αιτιάσεις όχι μόνο αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, αλλά και με το καταστατικό της εταιρίας Volkswagen. Απαντώντας σε αυτές τις αιτιάσεις, η Γερμανική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι από την απόφαση του 2007 δεν ανακύπτει ζήτημα ως προς τα άρθρα αυτά. Κατά συνέπεια, αυτές οι αιτιάσεις θα έπρεπε, κατά τους ισχυρισμούς της Γερμανικής Κυβέρνησεως, να απορριφθούν ως απαράδεκτες.

20. Συναφώς, αρκεί να σημειωθεί ότι, δεδομένων των ειδικών χαρακτηριστικών της διαδικασίας επιβολής του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι μόνο παράβαση που έχει το ίδιο διαπιστώσει δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ μπορεί να αντιμετωπισθεί μέσω αυτής της διαδικασίας⁹. Καθώς τα άρθρα του καταστατικού δεν εξετάστηκαν από το Δικαστήριο στην απόφαση του 2007, θεωρώ τις ανωτέρω αιτιάσεις απαράδεκτες¹⁰.

21. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο σκοπός της παρούσας δίκης δεν είναι να κρίνει το κατά πόσον αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, το οποίο απαιτεί πλειοψηφία άνω του 80 % του εκπροσωπούμενου μετοχικού κεφαλαίου για να ληφθεί απόφαση από τη γενική συνέλευση της Volkswagen. Η προσφυγή αυτή αφορά το κατά πόσον η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία εκτέλεσε ή μη την απόφαση του 2007.

22. Μετά την έκδοση αναγνωριστικής απόφασεως του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, το οικείο κράτος μέλος οφείλει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εκτελέσει την απόφαση του Δικαστηρίου, όπως προβλέπει το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Όταν ανακύπτει ζήτημα μη εκτελέσεως μετά την έκδοση της απόφασεως του Δικαστηρίου, απόκειται στην Επιτροπή το κρίσιμο έργο να προσδιορίσει, πριν φέρει την υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου κατ' εφαρμογή του άρθρου 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, κατά πόσον ένα κράτος μέλος έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εκτελέσει την αρχική απόφαση του Δικαστηρίου με την οποία κρίθηκε ότι υπήρξε παράβαση.

23. Στην υπό εξέταση υπόθεση, πριν κριθεί το αν έχουν ληφθεί τα αναγκαία μέτρα, το Δικαστήριο πρέπει, εντούτοις, να αποφανθεί κατά πόσον διαπιστώθηκε η ύπαρξη οποιασδήποτε παραβάσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3 του νόμου VW, από την οποία θα μπορούσε να απορρέει, συνακολούθως, υποχρέωση λήψεως μέτρων εκτελέσεως.

8 — Βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 12ης Ιουλίου 2005, C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2005, σ. I-6263, σκέψη 92).

9 — Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-457/07, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (Συλλογή 2009, σ. I-8091, σκέψη 47). Βλ. επίσης, ως προς την επιταγή συνέπειας και ακρίβειας αναφορικά με την προσφυγή της Επιτροπής με την οποία κινείται δίκη λόγω παραβάσεως κράτους μέλους, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-68/11, Επιτροπή κατά Ιταλίας (σκέψεις 50 και 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

10 — Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ζητήθηκε από την Επιτροπή να διευκρινίσει τη θέση της επ' αυτού του σημείου. Δεδομένης της αοριστίας της απαντήσεώς της, πρέπει να θεωρήσω ότι η Επιτροπή δεν σκόπευε να περιορίσει τις αιτιάσεις της μόνο στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW. Με άλλα λόγια, φαίνεται ότι τα επιχειρήματά της αναφορικά με το καταστατικό της εταιρίας δεν υποβλήθηκαν απλώς και μόνο για να διευκρινίσουν το πλαίσιο της κατ' αντιμωλία συζήτησεως.

24. Είναι λυπηρό ότι τα μέρη συνάγουν διαφορετικά συμπεράσματα από την απόφαση του 2007. Παρότι η διαφωνία περί της έννοιας και του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων αποτελεί ένα από τα αναπόφευκτα νομικά ζητήματα που τίθενται, φρονώ ότι στο πλαίσιο της δίκης λόγω παραβάσεως κράτους μέλους βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ το Δικαστήριο μπορεί να συντελέσει στην αποφυγή τέτοιου είδους αβεβαιότητας, διασφαλίζοντας ότι το σκεπτικό του είναι διαυγές και διατυπώνοντας προσεκτικά το διατακτικό των αποφάσεών του. Πράγματι, ενώ απόκειται στην Επιτροπή να αξιολογήσει, κατά το μετά την έκδοση της δικαστικής απόφασεως στάδιο, αν η συμμόρφωση του κράτους μέλους μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, η υλοποίηση αυτής της αξιολογήσεως προϋποθέτει, τελικά, μια σαφή τοποθέτηση του Δικαστηρίου αναφορικά με την ύπαρξη παραβάσεως μιας υποχρεώσεως κράτους μέλους.

25. Κατόπιν των ανωτέρω, η απόφαση του 2007 δεν είναι κατά τη γνώμη μου ιδιαίτερα ασαφής. Μολαταύτα, όπως αποδεικνύει η υπό κρίση υπόθεση, η λεκτική διατύπωση της εν λόγω αποφάσεως δίνει λαβή για αντιδικία αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW.

26. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να τονίσω ότι δεν θα επιχειρήσω να εξετάσω ποια είναι η «υποκειμενική έννοια» της αποφάσεως του 2007 ή τις προθέσεις του Δικαστηρίου. Αντιθέτως, η παρούσα ερμηνευτική άσκηση επιδιώκει να προσδιορίσει την έννοια του διατακτικού της εν λόγω αποφάσεως βάσει του σκεπτικού της. Εφόσον το παραβαίνον κράτος μέλος πρέπει να μπορεί να προσδιορίσει ποιά συμπεριφορά είναι παραβατική βάσει της συγκεκριμένης αποφάσεως, μόνο οι πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν από την ίδια την απόφαση έχουν σημασία στην παρούσα συγκυρία. Με άλλα λόγια, εφόσον πρόκειται για επιβολή χρηματικών κυρώσεων, δεν μπορεί να γίνει δεκτή μια διασταλτική ερμηνεία της αποφάσεως του 2007.

27. Για λόγους που αναλύονται κατωτέρω, φρονώ ότι η ερμηνεία της αποφάσεως του 2007 που προτάθηκε από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας πρέπει να προτιμηθεί έναντι αυτής που υποστηρίχθηκε από την Επιτροπή.

2. Διερεύνηση της έννοιας και του περιεχομένου της αποφάσεως του 2007

28. Στο διατακτικό της αποφάσεως του 2007 το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 4, παράγραφος 1, καθώς και το άρθρο 2, παράγραφος 1, «σε συνδυασμό με»¹¹ το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

29. Συνεπώς, η διαπίστωση ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον η απόφαση του 2007 θα ερμηνευθεί είτε α) υπό την έννοια ότι αναγνωρίζει την ασυμβατότητα των τριών διατάξεων αυτοτελώς λαμβανομένων ή β) υπό την έννοια ότι διαπιστώνει, αντιθέτως, δύο διακριτές παραβάσεις: την πρώτη αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νόμου VW και τη δεύτερη αναφορικά με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου VW σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, αυτού του νόμου. Αυτή η τελευταία ερμηνεία (β) βασίζεται στην αλληλεπίδραση μεταξύ των εν λόγω διατάξεων. Η ασυμβατότητα, λοιπόν, θα απέρρευε από τα συνδυασμένα αποτελέσματα αυτών των διατάξεων.

30. Η Επιτροπή υποστηρίζει πως το γεγονός ότι το σχετικό χωρίο του διατακτικού της αποφάσεως του 2007 περιέχει τις λέξεις «σε συνδυασμό με» δεν αποκλείει την ασυμβατότητα κάθε μίας από τις επίμαχες διατάξεις αυτοτελώς λαμβανομένης. Η ασυμβατότητα των διατάξεων αυτών επιβεβαιώνεται, κατά την Επιτροπή, από το σκεπτικό αυτής της αποφάσεως.

11 — Η απόδοση της αποφάσεως του 2007 στη γερμανική γλώσσα, η οποία είναι αυθεντική, χρησιμοποιεί σχετικώς την έκφραση «in Verbindung mit».

31. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει το αντίθετο. Ισχυρίζεται ότι το διατακτικό της αποφάσεως του 2007 δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως αναφερόμενο σε τρεις ασύμβατες με το δίκαιο της Ένωσης διατάξεις μεμονωμένα λαμβανόμενες. Προβάλλει ότι το Δικαστήριο διαπίστωσε δύο παραβάσεις του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ: την πρώτη αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 1, του νόμου VW και τη δεύτερη αναφορικά με τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW συνδυαστικώς εξεταζόμενα. Κατά συνέπεια, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, καταργώντας τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 2, παράγραφος 1, του νόμου VW, έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

32. Κατά την άποψή μου, η χρήση των λέξεων «σε συνδυασμό με» στο διατακτικό της αποφάσεως αποκλείει, αφ' εαυτής, την ερμηνεία που προτείνει η Επιτροπή¹². Εντούτοις, δεδομένης της σπουδαιότητας που αποδίδεται στο σκεπτικό μιας αποφάσεως όταν ερμηνεύεται η έννοιά της¹³, είναι ενδεδειγμένο να αναλυθεί το διατακτικό της αποφάσεως του 2007 βάσει του σκεπτικού που παρέθεσε το Δικαστήριο για να δικαιολογήσει την κρίση του.

α) Ένας και μόνος περιορισμός σχετικά με τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW

33. Κατ' αρχάς, πρέπει να τονισθεί ότι το σκεπτικό της αποφάσεως του 2007 –ιδίως οι σκέψεις 31 έως 56– δεν παρέχει έρεισμα στην άποψη που εκφράζει η Επιτροπή.

34. Πρώτον, λαμβάνοντας υπόψη την επιχειρηματολογία των διαδίκων σχετικά με τις κατ' ιδίαν αιτιάσεις που προέβαλε η Επιτροπή αναφορικά με τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, και τα σωρευτικά αποτελέσματα των εν λόγω διατάξεων, το Δικαστήριο έκρινε δέον να αναλύσει τις αιτιάσεις από κοινού¹⁴. Συναφώς, πρέπει να δοθεί κατά τη γνώμη μου έμφαση στο γεγονός ότι το Δικαστήριο αναφέρθηκε ρητώς στα σωρευτικά αποτελέσματα των εν λόγω διατάξεων¹⁵.

35. Δεύτερον, η Επιτροπή βασίζεται σε κάποιες σκέψεις της αποφάσεως του 2007¹⁶, οι οποίες –ερμηνευόμενες αυτοτελώς– θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι στηρίζουν αυτή την άποψη. Πρέπει, εντούτοις, να υπογραμμίσω τη σημασία της υιοθετήσεως μιας συνολικής προσεγγίσεως των διαπιστώσεων του Δικαστηρίου αναφορικά με τις προκείμενες διατάξεις.

36. Κατά τη δική μου ερμηνεία της αποφάσεως του 2007, το συνδυασμένο αποτέλεσμα των σχετικών διατάξεων αποτελεί τον λόγο για τον οποίο το Δικαστήριο αποφάσισε να ασχοληθεί με τις αιτιάσεις αναφορικά με τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW από κοινού. Πράγματι, αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το Δικαστήριο επέλεξε να εξετάσει τα αποτελέσματα του περιορισμού του δικαιώματος ψήφου των μετόχων καθώς και τα δικαιώματα της κωλύουσας μειοψηφίας, που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW¹⁷.

12 — Πράγματι, όπως ορθώς σημείωσε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στις προφορικές της παρατηρήσεις, το Δικαστήριο θα μπορούσε να είχε διευκρινίσει, όπως έπραξε μεταξύ άλλων στην απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007, C-463/04 και C-464/04, *Federconsumatori* κ.λπ. (Συλλογή 2007, σ. I-10419, σκέψη 43), ότι οι επίμαχες διατάξεις συνιστούν μη επιτρεπόμενο περιορισμό τόσο αυτοτελώς όσο και σε συνδυασμό με την έτερη σχετική διάταξη.

13 — Βλ. απόφαση της 29ης Ιουνίου 2010, C-526/08, *Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου* (Συλλογή 2010, σ. I-6151, σκέψη 29). Βλ., επίσης, απόφαση της 16ης Μαρτίου 1978, 135/77, *Bosch* (Συλλογή τόμος 1978, σ. 303, σκέψη 4).

14 — Σκέψη 30 της αποφάσεως του 2007.

15 — Αντίθετα προς ό,τι προβάλλει η Επιτροπή, το περιεχόμενο της προσφυγής της υποθέσεως C-112/05 δεν πρέπει κατά τη γνώμη μου να επηρεάσει την ερμηνεία της αποφάσεως του 2007, στον βαθμό που λεπτομέρειες αυτού του περιεχομένου δεν προκύπτουν από την απόφαση καθεαυτήν.

16 — Βλ., ειδικότερα, σκέψεις 40, 50 και 81 της αποφάσεως του 2007.

17 — Σκέψη 43 της αποφάσεως του 2007.

37. Στη σκέψη 50 της αποφάσεως του 2007, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW ισοδυναμούσε με μέσο που επέτρεπε στις δημόσιες αρχές να εξασφαλίζουν στον εαυτό τους κωλύουσα μειοψηφία, καθώς το ομόσπονδο κράτος της Κάτω Σαξωνίας διατηρούσε μετοχές που αντιπροσώπευαν περίπου το 20 % του μετοχικού κεφαλαίου της VW. Αυτό τους επέτρεπε να εναντιώνονται σε σημαντικές αποφάσεις έχοντας προβεί σε λιγότερο σημαντική επένδυση από την απαιτούμενη από το γερμανικό δίκαιο περί ανωνύμων εταιριών.

38. Η Επιτροπή ερμηνεύει αυτή τη σκέψη της αποφάσεως του 2007 ως επιβεβαιώνουσα την ύπαρξη περιορισμού αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, λαμβανομένου αυτοτελώς. Εντούτοις, θα συνιστούσα να μη στηρίζεται κανείς μόνο σε αυτή τη σκέψη.

39. Κατά τη γνώμη μου, η σκέψη 50 αυτής της αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με τη σκέψη 51, στην οποία το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, περιορίζοντας το δικαίωμα ψήφου στο ίδιο επίπεδο του 20 %, το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου VW συμπληρώνει ένα νομικό πλαίσιο το οποίο επιτρέπει στις δημόσιες αρχές να ασκήσουν αξιόλογη επιρροή βάσει μιας τέτοιας μειωμένης επενδύσεως. Αυτό ακριβώς το νομικό πλαίσιο –το οποίο προκύπτει από την αλληλεπίδραση μεταξύ των επίμαχων διατάξεων– αποτελεί το επίκεντρο της αναλύσεως του Δικαστηρίου αναφορικά με την ύπαρξη περιορισμού στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και, ειδικότερα, τις άμεσες επενδύσεις.

40. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι κινήσεις κεφαλαίων υπό την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ περιλαμβάνουν άμεσες επενδύσεις, δηλαδή επενδύσεις οι οποίες χρησιμεύουν στη δημιουργία ή τη διατήρηση σταθερών και αμέσων σχέσεων μεταξύ των προσώπων που παρέχουν τα κεφάλαια και της επιχειρήσεως για την οποία προορίζονται τα κεφάλαια αυτά προς άσκηση οικονομικής δραστηριότητας¹⁸. Ο σκοπός της δημιουργίας ή της διατηρήσεως σταθερών οικονομικών δεσμών προϋποθέτει ότι οι μετοχές που κατέχει ένας επενδυτής του επιτρέπουν να συμμετέχει ενεργά στη διοίκηση της εν λόγω επιχειρήσεως ή στον έλεγχό της¹⁹.

41. Ως προς τις άμεσες επενδύσεις, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «περιορισμοί», κατά την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ, εθνικά μέτρα τα οποία είναι ικανά να εμποδίσουν ή να περιορίσουν την απόκτηση μετοχών στις οικείες επιχειρήσεις ή να αποτρέψουν τους επενδυτές από άλλα κράτη μέλη να επενδύσουν στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων αυτών²⁰.

42. Επιπλέον, η Επιτροπή ερείδεται στην πρώτη περίοδο της σκέψεως 54 της αποφάσεως του 2007. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι η χρήση του όρου «περιορισμοί» σε πληθυντικό αριθμό στο σημείο αυτό συνηγορεί υπέρ της διαπιστώσεως ότι υπάρχουν δύο αυτοτελείς παραβάσεις αναφορικά με τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW.

43. Πρέπει να υπογραμμίσω πως σε αυτή τη σκέψη το Δικαστήριο εξέθεσε, αφενός, ότι «οι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο της υπό κρίση προσφυγής αφορούν μάλλον τις άμεσες επενδύσεις στο κεφάλαιο της Volkswagen, και όχι τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου [...], τις οποίες δεν αφορά η παρούσα προσφυγή»²¹. Αφετέρου, το Δικαστήριο κατέληξε όσον αφορά τις άμεσες επενδύσεις –οι οποίες σύμφωνα με την πρώτη περίοδο κρίθηκε ότι αποτελούν το αντικείμενο της προσφυγής– ότι «τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, κατά το μέτρο που δημιουργούν μηχανισμό ικανό να περιορίσει τη δυνατότητα [των

18 — Απόφαση της 20ής Μαΐου 2008, C-194/06, Orange European Smallcap Fund (Συλλογή 2008, σ. I-3747, σκέψη 100 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

19 — Όπ.π. (σκέψη 101). Βλ. επίσης σκέψη 18 της αποφάσεως του 2007 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

20 — Βλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2010, C-543/08, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (Συλλογή 2010, σ. I-11241, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 — Πρώτη περίοδος της σκέψεως 54 της αποφάσεως του 2007.

αμέσων επενδυτών] να μετέχουν στην εταιρία με σκοπό τη δημιουργία ή τη διατήρηση σταθερών και άμεσων οικονομικών δεσμών με αυτήν, οι οποίοι να καθιστούν δυνατή την ουσιαστική συμμετοχή στη διαχείριση της εταιρίας αυτής ή στον έλεγχο της, μειώνουν το ενδιαφέρον για την απόκτηση συμμετοχής στο κεφάλαιο της Volkswagen»²².

44. Κατά τη γνώμη μου, τόσο η χρήση του όρου «περιορισμοί» στον πληθυντικό αριθμό όσο και η μη χρήση των λέξεων «σε συνδυασμό με» σε αυτή την παράγραφο δεν είναι κρίσιμες. Συναφώς, η πρώτη περίοδος απλώς περιορίζει την εκτίμηση των καταγγελλόμενων περιορισμών στις άμεσες επενδύσεις και αποκλείει την ανάλυση των επενδύσεων χαρτοφυλακίου για τον λόγο ότι δεν ασκούν επιρροή. Η δεύτερη περίοδος εφαρμόζει τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τις άμεσες επενδύσεις στην υπό κρίση υπόθεση. Κατά το Δικαστήριο, τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, από κοινού, μειώνουν το ενδιαφέρον των επενδυτών να αποκτήσουν συμμετοχή στο κεφάλαιο της Volkswagen, καθώς δημιουργούν ένα πλαίσιο –ή μηχανισμό– ικανό να περιορίσει τη δυνατότητα των άμεσων επενδυτών να μετέχουν στην εταιρία με σκοπό τη δημιουργία ή τη διατήρηση σταθερών και άμεσων οικονομικών δεσμών με αυτήν²³. Η αλληλεπίδραση, δηλαδή, μεταξύ αυτών των δύο άρθρων αποτελεί τον πυρήνα αυτού του περιορισμού.

45. Πράγματι, κάθε άλλη ερμηνεία δεν θα λάμβανε κατά τη γνώμη μου υπόψη τη σκέψη 56 της αποφάσεως του 2007, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ο συνδυασμός των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW αποτελεί περιορισμό στην κίνηση κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

46. Συνεπώς, αφ' ης στιγμής το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου VW καταργήθηκε, το σχετικό νομικό πλαίσιο δεν υφίσταται πλέον, θέτοντας έτσι τέλος στις ανεπιθύμητες συνέπειες της αλληλεπίδρασης μεταξύ των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, δηλαδή τον περιορισμό των άμεσων επενδύσεων στη Volkswagen, πράγμα που –όπως είναι προφανές από την απόφαση του 2007– αποτέλεσε το κομβικό ζήτημα των αιτιάσεων της Επιτροπής. Παρότι δεν είμαι πεπεισμένος ότι θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί το ίδιο αποτέλεσμα μέσω της καταργήσεως του άρθρου 4, παράγραφος 3, του νόμου VW αντί του άρθρου του 2, παράγραφος 1, το σκεπτικό της αποφάσεως του 2007 καθώς και το διατακτικό της φαίνεται να επιτρέπουν εξίσου μια τέτοια λύση.

47. Επιπλέον, δεν θεωρώ ότι η λοιπή εκτίμηση του Δικαστηρίου σχετικά με τις επίμαχες διατάξεις του νόμου VW μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αναιρεί την ανάλυση αυτή.

β) Περαιτέρω σκέψεις αναφορικά με την απόφαση του 2007

48. Έχοντας διαπιστώσει την ύπαρξη περιορισμού, το Δικαστήριο προχώρησε στην εξέταση του ζητήματος κατά πόσον οι επίμαχες διατάξεις ήταν δικαιολογημένες από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Κρίνοντας ότι το συμφέρον που επικαλέστηκε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, δηλαδή η προστασία των εργατών και των μειοψηφούντων μετόχων, δεν μπορούσε να δικαιολογήσει τον υπό κρίση περιορισμό, το Δικαστήριο έκρινε ότι «οι αιτιάσεις που προβάλλει η Επιτροπή περί παραβάσεως του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να γίνουν δεκτές»²⁴.

49. Και πάλι, αυτοτελώς εξεταζόμενη, αυτή η σκέψη θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως επιβεβαιώνουσα την ερμηνεία της αποφάσεως του 2007 από την Επιτροπή. Λαμβάνοντας υπόψη το προσωρινό συμπέρασμα του Δικαστηρίου, στη σκέψη 56 της αποφάσεως του 2007, αναφορικά με την ύπαρξη περιορισμού, η διατύπωση της σκέψεως 83 είναι ατυχής²⁵. Εντούτοις, η αντίφαση ανάμεσα στις δύο σκέψεις μετριάζεται όταν το Δικαστήριο, στη σκέψη 82, ολοκληρώνει την ανάλυσή του

22 — Δεύτερη περίοδος της σκέψεως 54 της αποφάσεως του 2007.

23 — Βλ. ιδίως τις σκέψεις 52 και 54 in fine της αποφάσεως του 2007.

24 — Σκέψη 81 της αποφάσεως του 2007.

25 — Βλ. σημείο 45, ανωτέρω.

επαναβεβαιώνοντας ότι «η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 4, παράγραφος 1, καθώς και το άρθρο 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ».

50. Όσον αφορά το γεγονός ότι το Δικαστήριο καταδίκασε την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το αίτημα της Επιτροπής, επειδή η Γερμανία «είχε, κατ' ουσίαν, ηττηθεί»²⁶, τούτο δεν αντιβαίνει στην ερμηνεία μου της αποφάσεως του 2007. Είναι άσχετο συναφώς το κατά πόσον η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ηττήθηκε ως προς όλες τις αιτιάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή κατά του νόμου VW στο πλαίσιο του άρθρου 56, παράγραφος 1, ΕΚ ή μόνο ως προς τα δύο τρίτα αυτών των αιτιάσεων²⁷.

51. Τέλος, δεν βρίσκω πειστικά τα επιχειρήματα που προβάλλει η Επιτροπή αναφορικά με το ότι η «νομολογία για τις προνομιούχες μετοχές (golden shares)»²⁸ επηρεάζει την ερμηνεία της αποφάσεως του 2007. Είναι γεγονός ότι αυτή η νομολογία αποτελεί τη βάση για την ανάλυση αναφορικά με την ύπαρξη περιορισμού στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και την πιθανή δικαιολόγησή του, όπως προκύπτει σαφώς από το σκεπτικό του Δικαστηρίου²⁹. Δεν μπορεί όμως να βασιστεί κανείς σ' αυτή για να ερμηνεύσει διασταλτικώς την απόφαση του 2007.

52. Ως προς αυτό, θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στο γενικότερο πλαίσιο. Όπως έχω επισημάνει, η απόφαση του 2007 εκδόθηκε στο πλαίσιο του άρθρου 258 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρου 226 ΕΚ). Παρότι η Επιτροπή διαθέτει αξιόλογη διακριτική ευχέρεια προκειμένου να εκτιμήσει σε ποιο βαθμό τα μέτρα που έλαβε κράτος μέλος συνάδουν προς δικαστική απόφαση, εισηγούμαι κατά της αναγνωρίσεως στην Επιτροπή της εξουσίας να επεκτείνει μονομερώς το περιεχόμενο μιας αναγνωριστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου *ex post* επί τη βάσει παρεμφερών, όχι όμως και πανομοιότυπων, υποθέσεων³⁰.

53. Ανάλογη προσοχή πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να επιδειχθεί σχετικά με το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η απόφαση του 2007 δέον είναι να ερμηνευθεί βάσει των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer επί της υποθέσεως αυτής³¹. Πρέπει να υπομνησθεί ότι ο γενικός εισαγγελέας, έχοντας απορρίψει τα επιχειρήματα της Γερμανικής Κυβερνήσεως, πρότεινε στο Δικαστήριο να κρίνει τις τρεις επίμαχες διατάξεις ασύμβατες προς το δίκαιο της Ένωσης. Παρότι οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα περιέχουν μια εις βάθος ανάλυση των νομικών και πολιτικών ζητημάτων που αποτελούν τη βάση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι διαφορετικές διατυπώσεις που χρησιμοποιούνται στο διατακτικό της αποφάσεως και στις προτάσεις ως προς την ύπαρξη περιορισμών ασύμβατων με το δίκαιο της Ένωσης.

26 — Σκέψη 83 της αποφάσεως του 2007.

27 — Αυτό παραμένει αληθές παρά το γεγονός ότι το Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Επιτροπής κατά το μέτρο που βασιζόταν σε παράβαση του άρθρου 43 ΕΚ, καθώς δύο από τις τρεις επίμαχες διατάξεις κρίθηκαν ασύμβατες με το δίκαιο της Ένωσης συνεπεία αυτής της δίκης.

28 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση C-112/05 (σημεία 40 επ.).

29 — Βλ., ειδικότερα, σκέψεις 18, και 72 και 73 της αποφάσεως του 2007.

30 — Περί των διαφορών μεταξύ των περιστάσεων της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του 2007 και αυτών στις οποίες βασίστηκε η νομολογία του Δικαστηρίου για τις προνομιούχες μετοχές, βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo Colomer στην υπόθεση C-112/05.

31 — Βλ. ιδίως τα σημεία 103 και 107 των προτάσεων.

54. Τούτων δοθέντων, και επειδή ο σκοπός της παρούσας δίκης δεν είναι να κριθεί κατά πόσον το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW, αυτοτελώς λαμβανόμενο, εκδόθηκε κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, δεν χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση του ζητήματος κατά πόσον η κωλύουσα μειοψηφία που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW θεσπίστηκε κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης. Αυτό το ζήτημα θα έπρεπε, κατά τη γνώμη μου, να κριθεί σε δίκη δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ³².

55. Επομένως, φρονώ ότι πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή της Επιτροπής και να καταδικασθεί το εν λόγω θεσμικό όργανο στα δικαστικά έξοδα.

56. Θα εξετάσω, όμως, και το ζήτημα των χρηματικών κυρώσεων, για την περίπτωση που το Δικαστήριο δεν συμφωνήσει με τη δική μου ερμηνεία της αποφάσεως του 2007.

B – Χρηματικές κυρώσεις

1. Προκαταρκτικά ζητήματα

57. Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν έχει εκτελέσει την απόφαση του 2007, δύναται να επιβάλει την καταβολή χρηματικής ποινής και/ή κατ' αποκοπή χρηματικού ποσού δυνάμει του άρθρου 260, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ³³. Αποτελεί πάγια νομολογία ότι, παρότι οι προτάσεις που υποβάλλονται από την Επιτροπή όσον αφορά τις χρηματικές κυρώσεις αποτελούν χρήσιμο σημείο αναφοράς, δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Κατά συνέπεια, απόκειται στο Δικαστήριο να εκτιμήσει σε κάθε υπόθεση, υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων της περιστάσεων, το ύψος των χρηματικών κυρώσεων που πρέπει να επιβληθούν³⁴.

58. Ερειδόμενη στη μέθοδο υπολογισμού του ύψους των χρηματικών κυρώσεων που προβλέπεται στην «ανακοίνωση για την εφαρμογή του άρθρου 228 της Συνθήκης ΕΚ»³⁵, η Επιτροπή προτείνει στο Δικαστήριο να επιβάλει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας χρηματική ποινή 282 725,10 ευρώ για κάθε ημέρα καθυστέρησης εκτελέσεως της αποφάσεως του 2007. Βασίζει την εν λόγω πρόταση σε ένα συνδυασμό βασικού κατ' αποκοπή ποσού 630 ευρώ πολλαπλασιαζομένου με συντελεστή σοβαρότητας 7, συντελεστή διάρκειας 3 και συντελεστή «n» 21,37³⁶.

59. Ως προς το κατ' αποκοπή ποσό, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις νομικές και πραγματικές περιστάσεις σχετικά με την υπό κρίση παράβαση, η Επιτροπή προτείνει να πολλαπλασιασθεί ημερήσιο ποσό ύψους 31 114,72 ευρώ (το οποίο αποτελεί το γινόμενο βασικού κατ' αποκοπή ποσού 208 ευρώ, επί συντελεστή σοβαρότητας 7 και επί συντελεστή «n» 21,37) με τον αριθμό των ημερών που θα έχουν μεσολαβήσει μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως του 2007 και της ημερομηνίας συμμορφώσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας προς τις υποχρεώσεις της, ή, σε περίπτωση που παραλείψει να το πράξει, της ημερομηνίας της αποφάσεως επί της υπό κρίση υποθέσεως.

32 — Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η αρχή του δεδικασμένου, η οποία είναι εφαρμοστέα και στη δίκη λόγω παραβάσεως κράτους μέλους. Εντούτοις, αυτή η αρχή καλύπτει μόνο πραγματικά και νομικά ζητήματα τα οποία επιλύονται πράγματι ή κατ' ανάγκη με αναγνωριστική δικαστική απόφαση εκδιδόμενη δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ. Επομένως, κράτη μέλη δεν μπορούν έγκυρα να επικαλεστούν το δεδικασμένο προγενέστερης αποφάσεως παρά μόνο αν οι υποθέσεις ταυτίζονται κατ' ουσίαν ως προς τα πραγματικά περιστατικά και τη νομική τους βάση αναφορικά με το περιεχόμενο των αιτιάσεων που προβάλλει η Επιτροπή. Βλ. προπαρατεθείσα απόφαση C-526/08, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (σκέψεις 27 και 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 — Βλ. απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 86).

34 — Απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2008, C-70/06, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (Συλλογή 2008, σ. I-1, σκέψεις 34 και 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 — SEC(2005) 1658.

36 — Στην προσφυγή της, η Επιτροπή ερείδεται σε στοιχεία βασισμένα στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Ενημέρωση των στοιχείων τα οποία χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κατ' αποκοπή ποσών και των χρηματικών ποινών στο πλαίσιο διαδικασιών λόγω παραβάσεως κράτους μέλους», SEC(2011) 1024.

60. Χρησιμοποιώντας ως σημείο αφετηρίας τις κατευθυντήριες γραμμές που χαράχθηκαν από την Επιτροπή, το Δικαστήριο συστηματικά λαμβάνει υπόψη τρία βασικά κριτήρια, ήτοι τον βαθμό σοβαρότητας της παραβάσεως, τη διάρκειά της και την ικανότητα του κράτους μέλους να πληρώσει³⁷. Ειδικότερα, το Δικαστήριο εξετάζει τις συνέπειες που θα έχει η παράλειψη εκτελέσεως επί των ιδιωτικών και των δημοσίων συμφερόντων και το επείγον του εξαναγκασμού του οικείου κράτους μέλους σε συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του³⁸. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει παγίως αποφανθεί ότι οι επιβαλλόμενες χρηματικές κυρώσεις πρέπει να κινούνται σε επίπεδο που είναι, αφενός μεν, προσαρμοσμένο στις περιστάσεις, αφετέρου δε ανάλογο τόσο προς τη διαπιστωθείσα παράβαση όσο και προς την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους³⁹.

61. Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να επισημάνω ότι τα οικονομικά στοιχεία στα οποία βάσισε η Επιτροπή τις προτάσεις της έχουν μεταβληθεί από τότε που η υπόθεση ήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου. Συναφώς, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αλλαγές που έχουν επέλθει σε αυτά τα στοιχεία. Ειδικότερα, αυτό σχετίζεται με την ανάγκη να εκτιμηθεί η ικανότητα πληρωμής του κράτους μέλους, υπό το πρίσμα των πρόσφατων τάσεων του πληθωρισμού και του ΑΕΠ στο οικείο κράτος κατά τον χρόνο που το Δικαστήριο εξετάζει τα πραγματικά περιστατικά⁴⁰.

62. Κατά τη γνώμη μου, η προσφυγή σε ενημερωμένα οικονομικά στοιχεία αντανακλά προσηκόντως τις αρχές της σκοπιμότητας και της αναλογικότητας, οι οποίες είναι εφαρμοστέες στον τομέα των χρηματικών κυρώσεων⁴¹. Συνεπώς, σκοπεύω να χρησιμοποιήσω τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία, δηλαδή αυτά που παρέχονται από την Επιτροπή στην ανακοίνωσή της του 2012⁴². Σε αυτή την ανακοίνωση, το ενιαίο βασικό κατ' αποκοπή ποσό για τον υπολογισμό της χρηματικής ποινής ορίζεται στα 640 ευρώ την ημέρα, το ενιαίο βασικό κατ' αποκοπή ποσό για την κατ' αποκοπή χρηματική ποινή στα 210 ευρώ και ο ειδικός συντελεστής «n» για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα 21,12⁴³.

2. Ειδικές περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως

63. Η υπό κρίση υπόθεση εγείρει διάφορα ζητήματα αρχής. Ειδικότερα, το ζήτημα είναι κατά πόσον –και σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, πώς– η προβαλλόμενη ασάφεια της αποφάσεως του 2007, η περίοδος των τριών ετών που μεσολάβησε μεταξύ της περατώσεως της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και της ενάρξεως της δίκης ενώπιον του Δικαστηρίου και, τελικά, η πρόταση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να υποβληθεί κοινή αίτηση ερμηνείας στο Δικαστήριο θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό του ποσού των χρηματικών κυρώσεων που πρόκειται να επιβληθούν.

64. Αυτοί οι παράγοντες θα εξετασθούν πριν εξετασθεί λεπτομερώς το ζήτημα του υπολογισμού των χρηματικών κυρώσεων.

37 — Απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, C-610/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας (σκέψη 119 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2000, C-387/97, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2000, σ. I-5047, σκέψη 92), και της 25ης Νοεμβρίου 2003, C-278/01, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 2003, σ. I-14141, σκέψη 52).

38 — Απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 104). Βλ. επίσης απόφαση C-387/97, Επιτροπή κατά Ελλάδας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37, σκέψη 92).

39 — Σχετικά με την καταβολή χρηματικής ποινής, βλ. απόφαση C-610/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37, σκέψη 118 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η ίδια αρχή εφαρμόζεται και επί καταβολής κατ' αποκοπή ποσού. Βλ., συναφώς, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, C-568/07, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2009, σ. I-4505, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

40 — Αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 2011, C-407/09, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2011, σ. I-2467, σκέψη 42), C-610/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37, σκέψη 131), και της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-279/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (σκέψεις 78 και 79).

41 — Βλ. ομοίως τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση C-241/11, Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας (σημείο 86).

42 — Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ενημέρωση των στοιχείων τα οποία χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των κατ' αποκοπή ποσών και των χρηματικών ποινών στο πλαίσιο διαδικασιών λόγω παραβάσεως κράτους μέλους», C(2012) 6106 τελικό.

43 — Όπ.π., σ. 3 και 4.

α) Πρέπει η προβαλλόμενη ασάφεια της αποφάσεως του 2007 να ασκήσει επιρροή στην επιβολή των χρηματικών κυρώσεων;

65. Η Γερμανική Κυβέρνηση έχει υποστηρίξει στις παρατηρήσεις της ότι, δεδομένου ότι δεν υπάρχει σαφής και αδιαμφισβήτητη νομική βάση για τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την απόφαση του 2007, το Δικαστήριο πρέπει να απέσχει από την επιβολή οποιωνδήποτε χρηματικών κυρώσεων.

66. Δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Σε αντίθετη περίπτωση, κατά τη γνώμη μου, δεν θα υλοποιείτο ο σκοπός του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, ήτοι η ανάγκη να διασφαλισθεί η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

67. Πρέπει να υπομνησθεί ότι το ιδιαίτερο σύστημα που εγκαθιδρύουν τα άρθρα 258 και 260 ΣΛΕΕ τα οποία αλληλοσυμπληρώνονται, σύστημα το οποίο αποσκοπεί στη διασφάλιση της συμμορφώσεως με το δίκαιο της Ένωσης, σχεδιάστηκε από τα ίδια τα κράτη μέλη. Ως *sui generis* διαδικασία η οποία αποτελεί ίδιον του δικαίου της Ένωσης, παρέχουσα τον κύριο μηχανισμό επιβολής κυρώσεων εις βάρος κρατών μελών που παραβαίνουν τις υποχρεώσεις τους, η διαδικασία επιβολής που διέπεται από το άρθρο 260 ΣΛΕΕ πρέπει να μη συγχέεται με διαδικασία της πολιτικής δικονομίας⁴⁴.

68. Κατά συνέπεια, τα δικαιώματα που παρέχονται στα παραβαίνοντα κράτη μέλη σε σχέση με τις προβλεπόμενες χρηματικές κυρώσεις έχουν παγίως ερμηνευθεί συσταλτικά στη νομολογία του Δικαστηρίου. Ειδικότερα, πρέπει να ερμηνευθούν υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκει το άρθρο 260 ΣΛΕΕ, δηλαδή της διασφάλισης της συμμορφώσεως προς τη σχετική νομοθεσία⁴⁵. Υπό τις συνθήκες αυτές, απόκειται στο κράτος μέλος να συναγάγει τα συμπεράσματα τα οποία κατά τη γνώμη του συνεπάγεται η απόφαση η διαπιστώνουσα παράβαση και να δικαιολογήσει, όταν αυτό είναι απαραίτητο, την ορθότητα αυτών των συμπερασμάτων ενώπιον του Δικαστηρίου στο πλαίσιο δίκης που διεξάγεται δυνάμει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ⁴⁶.

69. Προκειμένου να πληρωθούν οι ελάχιστες προϋποθέσεις αναφορικά με τα εν λόγω δικαιώματα, αρκεί να παρασχεθεί στο κράτος μέλος η δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή του επί όλων των νομικών και πραγματικών ζητημάτων που είναι αναγκαία προκειμένου να θεμελιωθεί ότι η προβαλλόμενη παράβαση συνεχίζεται και να ληφθεί απόφαση επί της σοβαρότητας της παραβάσεως και επί των μέτρων τα οποία είναι δυνατό να ληφθούν ώστε να παύσει η παράβαση αυτή⁴⁷. Δεδομένου ότι τέτοια δυνατότητα παρασχέθηκε, το Δικαστήριο μπορεί να επιβάλει τις χρηματικές κυρώσεις που θεωρεί πρόσφορες για να διασφαλισθεί η εκτέλεση της αρχικής αποφάσεως όσο το δυνατόν ταχύτερα και να αποτραπεί η επανάληψη παρόμοιων παραβιάσεων του δικαίου της Ένωσης⁴⁸.

70. Για να το θέσω διαφορετικά, εάν επιχείρημα περί της προβαλλόμενης ασάφειας αποφάσεως του Δικαστηρίου μπορούσε να αποτρέψει την επιβολή χρηματικών κυρώσεων, ο μηχανισμός επιβολής που διέπεται από το άρθρο 260 ΣΛΕΕ θα έχανε την αποτελεσματικότητά του. Επιπλέον, μια τέτοια λύση θα απαιτούσε από το Δικαστήριο να εξετάζει συστηματικά τις αναγνωριστικές αποφάσεις του δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ για οποιαδήποτε τυχόν ασάφεια ικανή να οδηγήσει στην απαλλαγή των κρατών μελών από την επιβολή χρηματικών κυρώσεων. Αυτό θα συνιστούσε προφανή αντινομία προς τον σκοπό του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, που συνίσταται στην παύση της μη συμμορφώσεως προς το δίκαιο της Ένωσης το ταχύτερο δυνατόν. Συναφώς, ο κίνδυνος επιβολής χρηματικών κυρώσεων αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τα κράτη μέλη προκειμένου να άρουν την παράβαση αμελλητί.

44 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 91).

45 — Όσον αφορά την αρχή της ασφάλειας δικαίου και του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, βλ. απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψεις 85 έως 97).

46 — Απόφαση της 18ης Ιουλίου 2007, C-503/04, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2007, σ. I-6153, σκέψη 16).

47 — Βλ. απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 97).

48 — Όπ.π.

71. Εντούτοις, θα μπορούσε να προβληθεί το επιχείρημα ότι η προβαλλόμενη ασάφεια της αποφάσεως του 2007 πρέπει να θεωρηθεί ως ελαφρυντικός παράγοντας κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως. Αυτό θα ήταν δικαιολογημένο, επειδή το περιεχόμενο των υποχρεώσεων ενός κράτους μέλους προσδιορίζεται μόνο στην ίδια την απόφαση η οποία επιβάλλει τη χρηματική ποινή⁴⁹.

72. Παρότι το Δικαστήριο έχει πλήρη δικαιοδοσία να λάβει υπόψη όλα τα περιστατικά που θεωρεί αναγκαία, δεν θα συμβούλευα μια τέτοια προσέγγιση. Στη δίκη λόγω παραβάσεως κράτους μέλους δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει μόνο ότι υπάρχει παράβαση μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης⁵⁰. Δεν λαμβάνει, εντούτοις, θέση επί των μέτρων που πρέπει να ληφθούν από το οικείο κράτος μέλος ώστε να θέσει τέλος στην παράβαση. Έτσι, δεν είναι ασύνηθες μια δικαστική απόφαση η οποία διαπιστώνει παράβαση να αφήνει περιθώριο επιχειρηματολογίας αναφορικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

73. Επιπλέον, η παράβαση υποχρεώσεων κατόπιν της οποίας εκδίδεται η αρχική απόφαση δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ απορρέει από τη μη συμμόρφωση των κρατών μελών προς υποχρεώσεις τις οποίες υπέχουν εκ των Συνθηκών. Πράγματι, οι σχετικές νομικές διατάξεις από τις οποίες απορρέουν αυτές οι υποχρεώσεις δεν επηρεάζονται καθαυτές από τη λεκτική διατύπωση μιας δικαστικής αποφάσεως με την οποία επιβεβαιώνεται η υπό κρίση παράβαση. Επομένως, νομίζω ότι η σαφήνεια της σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης μπορεί υπό ορισμένες συνθήκες να αποτελεί προσφορότερο κριτήριο για την εκτίμηση της σοβαρότητας από ό,τι η σαφήνεια των αποφάσεων που διαπιστώνουν παράβαση⁵¹.

74. Για τους ανωτέρω λόγους, φρονώ ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν μπορεί βάσιμα να προβάλει ασάφεια της αποφάσεως του 2007 προς υπεράσπισή της αναφορικά με την επιβολή χρηματικών κυρώσεων.

β) Ποιος πρέπει να ενεργήσει όταν εξακολουθεί να υπάρχει διαφωνία αναφορικά με τη συμμόρφωση;

75. Κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, οι διάδικοι κλήθηκαν να διατυπώσουν τις απόψεις τους επί του ζητήματος κατά πόσον, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, κάποιος εξ αυτών υπέχει την υποχρέωση να ενεργήσει εντός συγκεκριμένης προθεσμίας και, σε καταφατική περίπτωση, πώς μια παράλειψη ενέργειας θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά τον υπολογισμό των χρηματικών κυρώσεων. Κατ' ουσίαν, το ζήτημα συνίσταται στο να προσδιοριστεί ποιός πρέπει να φέρει τον κίνδυνο της μη ενέργειας, αφ' ης στιγμής έχει καταστεί σαφές ότι οι διάδικοι έχουν διαμετρικά αντίθετες απόψεις αναφορικά με την εκτέλεση της αρχικής αποφάσεως.

76. Κατ' αρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ η Επιτροπή απολαύει ευρείας διακριτικής ευχέρειας ως προς τη λήψη της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας και ως προς τον προσδιορισμό του κατάλληλου χρονικού σημείου για την ενώπιον του Δικαστηρίου άσκηση προσφυγής λόγω παραβάσεως υποχρεώσεων κράτους μέλους⁵². Εντούτοις, στο πλαίσιο του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει τα ακριβή όρια αυτής της ευχέρειας.

49 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα L. A. Geelhoed στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 14ης Μαρτίου 2006, C-177/04, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2006, σ. I-2461, σκέψη 70). Σε εκείνη την περίπτωση, εντούτοις, το Δικαστήριο δεν ακολούθησε την πρόταση του γενικού εισαγγελέα. Βλ. σκέψη 78 της αποφάσεως.

50 — Απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 46, σκέψη 15). Αφ' ης στιγμής τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 260 της ΣΛΕΕ, μια παράβαση δεν περιορίζεται στη βασική παράβαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συνθήκη κατά το άρθρο 258 ΣΛΕΕ, αλλά αποτελεί «σύνθετη παράβαση» η οποία δεν καλύπτει μόνο την αρχική παράβαση αλλά επίσης την παράβαση υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Fennelly στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2000, C-197/98, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2000, σ. I-8609, σημείο 19).

51 — Πράγματι, στην εκτίμησή του, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη το κατά πόσον οι υποχρεώσεις του κράτους μέλους προσδιορίζονταν σαφώς στις σχετικές διατάξεις. Βλ., συναφώς, απόφαση C-177/04, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 49, σκέψη 72).

52 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2010, C-546/07, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 2010, σ. I-439, σκέψεις 21 και 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Στο πλαίσιο της διαδικασίας που διέπεται από το άρθρο 258 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να τηρήσει συγκεκριμένη προθεσμία, υπό την επιφύλαξη των περιπτώσεων στις οποίες η υπερβολική διάρκεια της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή, είναι δυνατόν να καταστήσει δυσχερέστερη για το καθού κράτος μέλος την αντίκρουση των επιχειρημάτων της Επιτροπής και να προσβάλει έτσι τα δικαιώματα άμυνας.

77. Είναι δυνατό να γίνουν παραλληλισμοί μεταξύ αυτών των δύο διατάξεων. Όπως το άρθρο 258, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, έτσι και το άρθρο 260, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ δεν προβλέπει προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου. Πράγματι, αυτές οι διατάξεις παρέχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στην Επιτροπή ως προς αυτό το θέμα⁵³. Κατά τη γνώμη μου, η απουσία επιτακτικής φρασεολογίας, κοινό γνώρισμα και των δύο διατάξεων, δικαιολογεί την αναλογική εφαρμογή της νομολογίας του Δικαστηρίου στο πλαίσιο του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, που αφορά, ιδίως, τη διακριτική ευχέρεια που παρέχεται στην Επιτροπή ως προς τον κατάλληλο χρόνο υποβολής μιας υποθέσεως στην κρίση του Δικαστηρίου⁵⁴.

78. Συναφώς, η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής για την άσκηση προσφυγής λόγω παραβάσεως υποχρεώσεων κράτους μέλους περιορίζεται μόνο στο μέτρο που η συμπεριφορά της προσβάλλει τα δικαιώματα άμυνας του οικείου κράτους μέλους⁵⁵. Εάν η ασυνήθης διάρκεια της διαδικασίας εμποδίζει το κράτος μέλος να αμυνθεί, αυτό μπορεί να συνεπάγεται το απαράδεκτο της προσφυγής που ασκήθηκε, δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ⁵⁶.

79. Στην παρούσα υπόθεση, δεν υπάρχουν αποδείξεις περί του ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής και η διάρκεια του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε από την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία άσκησε οποιαδήποτε επιρροή στον τρόπο άμυνας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

80. Για την ακρίβεια, φρονώ ότι, βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, τα δικαιώματα άμυνας έχουν περιοριστικό αποτέλεσμα μόνο σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις και η Επιτροπή δεν υπέχει, κατ' αρχήν, υποχρέωση να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου την υπόθεση εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος⁵⁷. Εντούτοις, ανακύπτει το ακόλουθο ζήτημα: ακόμα κι αν η καθυστέρηση στην άσκηση μιας προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου δεν επηρεάζει το παραδεκτό της, θα έπρεπε αυτή να ασκεί επιρροή στην επιβολή χρηματικών κυρώσεων;

81. Εκ πρώτης όψεως, η συνεκτίμηση της συμπεριφοράς της Επιτροπής με τον τάδε ή δείνα τρόπο θα ήταν εύλογη, καθώς όσο πιο μεγάλη είναι η καθυστέρηση στην άσκηση μιας προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου τόσο πιο πολύ θα συνεχίζεται η μη εκτέλεση. Πράγματι, καθυστέρηση στην υποβολή ενός ζητήματος στην κρίση του Δικαστηρίου μετά την περάτωση της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας θα μπορούσε σε κάποιες περιπτώσεις να αποδειχθεί επιβλαβής στη διασφάλιση συμμορφώσεως «το ταχύτερο δυνατόν»⁵⁸ και, σε τελική ανάλυση, στη διασφάλιση της αποτελεσματικής επιβολής του δικαίου της ΕΕ.

82. Αυτή η ανωμαλία δεν είναι δυνατόν, εντούτοις, να θεωρηθεί επαρκής ώστε να συνεπάγεται την ερμηνεία του άρθρου 260 ΣΛΕΕ ως τάσσοντος συγκεκριμένη προθεσμία εντός της οποίας πρέπει η υπόθεση να αχθεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

53 — Σύμφωνα με την πρώτη περίοδο του άρθρου 260, παράγραφος 2, της ΣΛΕΕ: «Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έλαβε τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο αφού παράσχει στο κράτος τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του». Βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Fenelly στην υπόθεση C-197/98, Επιτροπή κατά Ελλάδας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 50, σημείο 19).

54 — Αυτό φαίνεται επίσης να απηχεί την κυρίαρχη άποψη στη νομική θεωρία. Βλ. μεταξύ άλλων Bonnie, A., «Commission discretion under Art. 171(2) EC», *European Law Review*, 1998, 23(6), σ. 544, και Masson, B., «L'obscur clarté de l'article 228, par. 2, CE», *Revue trimestrielle du droit européen*, 2004, 4(4), σ. 639 έως 668.

55 — Βλ. σημείο 76 ανωτέρω.

56 — Βλ. απόφαση της 24ης Απριλίου 2007, C-523/04, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 2007, σ. I-3267, σκέψη 27). Βλ. επίσης απόφαση της 16ης Μαΐου 1991, C-96/89, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1991, σ. I-2461, σκέψη 16).

57 — Για τα κριτήρια που έχουν εφαρμογή στην εκτίμηση που αφορά τα δικαιώματα άμυνας, βλ. απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 97).

58 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2012, C-374/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

83. Το να απαιτείται από την Επιτροπή να υποβάλει μια υπόθεση στην κρίση του Δικαστηρίου εντός συγκεκριμένης προθεσμίας –και να υφίσταται δυσμενείς συνέπειες διότι δεν ενήργησε εντός αυτής της προθεσμίας είτε απαλλάσσοντας το κράτος μέλος από χρηματικές κυρώσεις είτε μειώνοντας το ύψος τους– θα αντίβαινε, κατά τη γνώμη μου, στον σκοπό που επιδιώκεται με τον μηχανισμό εκτελέσεως⁵⁹. Κι αυτό γιατί μια τέτοια απαίτηση θα στερούσε από την Επιτροπή τα μέσα που διαθέτει για να πείσει το οικείο κράτος μέλος να λάβει μέτρα εκτελέσεως το ταχύτερο δυνατόν, μεταξύ των οποίων η οικονομική πίεση που ασκούν οι χρηματικές κυρώσεις.

84. Κατόπιν τούτου, το γεγονός ότι στην προκειμένη υπόθεση μεσολάβησε περίοδος τριών ετών μεταξύ της περατώσεως της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και της παραπομπής της υποθέσεως στο Δικαστήριο δεν φαίνεται απόλυτα συνεπές με την επιδίωξη μιας ταχείας και αποτελεσματικής επιλύσεως του ζητήματος της μη εκτελέσεως⁶⁰. Από αυτή την άποψη, οι ενέργειες της Επιτροπής είναι επικριτέες.

85. Παρά τη συμπεριφορά της Επιτροπής, γεγονός παραμένει ότι το οικείο κράτος μέλος απαιτείται να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με το δίκαιο της Ένωσης. Ενώ το άρθρο 260 ΣΛΕΕ δεν ορίζει την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να πραγματοποιηθεί η εκτέλεση της αποφάσεως που διαπιστώνει την εκ μέρους του κράτους μέλους παράβαση, το Δικαστήριο έχει παγίως αποφανθεί ότι το συμφέρον της άμεσης και ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου συνεπάγεται ότι «η εκτέλεση αυτή πρέπει να αρχίσει αμέσως και να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατόν»⁶¹.

86. Πράγματι, η άρση της παραβάσεως παραμένει αποκλειστική ευθύνη του οικείου κράτους μέλους. Δεδομένου το άρθρο 260 ΣΛΕΕ προβλέπει καταναγκαστική μέθοδο επιβολής και δεδομένου ότι η δυνατότητα επιβολής χρηματικών κυρώσεων έχει ως σκοπό να αποτρέπει τα κράτη μέλη από τη συνέχιση της μη εκτελέσεως, δεν θεωρώ ενδεδειγμένο να απαλλαγεί η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από τις χρηματικές κυρώσεις ή να μειωθεί το ύψος τους λόγω των ενεργειών της Επιτροπής. Γενικά, μια τέτοια προσέγγιση θα αποδυνάμωνε στην πράξη τον καταναγκαστικό χαρακτήρα του άρθρου 260 ΣΛΕΕ και θα καθιστούσε τη συμμόρφωση μια λιγότερο ελκυστική εναλλακτική⁶².

87. Τέλος, δεδομένης της ρητώς προβλεπόμενης στο άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ απαιτήσεως λήψεως των αναγκαίων μέτρων εκτελέσεως μιας αποφάσεως, δεν αντιλαμβάνομαι γιατί η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν θα μπορούσε να είχε υποβάλει αίτηση ερμηνείας στο Δικαστήριο με δική της πρωτοβουλία προκειμένου να αποφύγει τον ενυπάρχοντα κίνδυνο χρηματικής

59 — Μια τέτοια απαίτηση θα είχε επίσης ως αποτέλεσμα μια σύνθετη και λεπτομερή εκτίμηση του τί συνιστά λογικό χρονικό πλαίσιο σε κάθε μία υπόθεση χωριστά.

60 — Ο σκοπός αυτός είναι ιδιαίτερης σημασίας υπό το πρίσμα της τροποποίησης του άρθρου 260 ΣΛΕΕ με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας, η οποία επιτρέπει στην Επιτροπή να ασκήσει προσφυγή κατά του οικείου κράτους μέλος ενώπιον του Δικαστηρίου χωρίς να εκδώσει αιτιολογημένη γνώμη. Παρότι στην παρούσα υπόθεση η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία ολοκληρώθηκε πριν τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας, κι επομένως εν προκειμένω εκδόθηκε αιτιολογημένη γνώμη, η τροποποίηση και πάλι υπογραμμίζει ότι ο σκοπός της διαδικασίας είναι να διασφαλίσει ότι μια παράβαση αίρεται ταχέως και αποτελεσματικά. Βλ. επίσης: Γραμματεία της Ευρωπαϊκής Συνελεύσεως, «Τελική έκθεση της ομάδας εργασίας για τον τρόπο λειτουργίας του Δικαστηρίου», έγγραφο CONV 636/03, παράγραφος 28.

61 — Βλ. συναφώς, υπόθεση C-374/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 58, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

62 — Αυτό συμβαίνει, ιδίως, διότι τα κράτη μέλη μπορεί να έχουν τη δυνατότητα να καθυστερήσουν την υποβολή του ζητήματος στην κρίση του Δικαστηρίου, παρατείνοντας τις διαπραγματεύσεις με την Επιτροπή. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η καθυστέρηση στην άσκηση της προσφυγής θα ευνοούσε αδικαιολόγητα το παραβαίνον κράτος μέλος.

κυρώσεως⁶³. Εντούτοις, δεδομένου ότι η υποβολή μιας τέτοιας αιτήσεως δεν απαιτείται στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτελέσεως, το γεγονός ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας επέλεξε να μην αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα πρέπει να μην ασκήσει καμία επιρροή στην εκτίμηση των πρόσφορων χρηματικών κυρώσεων⁶⁴.

88. Θα ασχοληθώ τώρα με το ζήτημα του υπολογισμού του ύψους των χρηματικών κυρώσεων, ξεκινώντας με τη χρηματική ποινή.

3. Η χρηματική ποινή

89. Η χρηματική ποινή επιδιώκει να ωθήσει το παραβαίνον κράτος μέλος να άρει τη συνεχιζόμενη παράβαση των υποχρεώσεων του⁶⁵. Προκειμένου να κριθεί αν θα έπρεπε να επιβληθεί χρηματική ποινή, ο αποφασιστικός παράγων είναι το αν η παράβαση συνεχίζεται ακόμη ενώ η υπόθεση εξετάζεται από το Δικαστήριο.

90. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο κάνει δεκτή την προσφυγή της Επιτροπής λόγω παραβάσεως κράτους μέλους, οι διάδικοι συμφωνούν προφανώς ως προς το ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν έχει τερματίσει την εν λόγω παράβαση απλώς και μόνο διότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW παραμένει σε ισχύ.

91. Υπό αυτές τις συνθήκες, και στην περίπτωση που το Δικαστήριο δεν συμφωνήσει με τη δική μου ερμηνεία της αποφάσεως του 2007, υιοθετώ την άποψη ότι θα έπρεπε να επιβληθεί χρηματική ποινή στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

α) Σοβαρότητα της προβαλλομένης παραβάσεως

92. Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 56 ΕΚ καθιερώνει μια θεμελιώδη αρχή η οποία αποτελεί έναν από τους ακρογωνιαίους λίθους της εσωτερικής αγοράς. Προκειμένου να διασφαλισθεί η λειτουργία αυτής της τελευταίας, είναι επιτακτικό να καταργηθούν όλοι οι περιορισμοί στην κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών⁶⁶.

93. Κατά την ανάλυση της Επιτροπής, η προβαλλόμενη παράβαση προκύπτει λόγω μιας καταστάσεως στην οποία οι αρχές διατηρούν τη δυνατότητα να ασκούν επιρροή σε μια επιχείρηση σε βαθμό που υπερβαίνει το επίπεδο της επενδύσεώς τους. Ειδικότερα, οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν οι δημόσιες αρχές σε μια ιδιωτική επιχείρηση χρησιμοποιώντας νομοθετικώς προβλεπόμενα μέσα (δηλαδή ασκώντας το δικαίωμα κωλύουσας μειοψηφίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW) θα μπορούσαν να περιορίσουν τη δυνατότητα άλλων επενδυτών να συμμετάσχουν σε αυτή την εταιρία και να δημιουργήσουν ή να διατηρήσουν σταθερούς και άμεσους δεσμούς με αυτή.

63 — Βλ., ομοίως, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση C-241/11, Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 41, σημείο 70).

64 — Αντιθέτως, το συμπέρασμα θα ήταν κατ' ανάγκη διαφορετικό εάν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε υποβάλει αίτηση προς τούτο και το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι η απόφαση του 2007 είχε όντως διαπιστώσει παράβαση αναφορικά με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW. Σε αυτό το υποθετικό σενάριο, οι ενέργειες στις οποίες προέβη το κράτος μέλος θα αποδείκνυαν εναργώς την πρόθεσή του να θέσει τέλος στην παράβαση το συντομότερο δυνατόν.

65 — Βλ. απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 103).

66 — Άρθρο 56, παράγραφος 1, ΕΚ.

94. Παρότι η παραβίαση θεμελιωδών αρχών της Συνθήκης πρέπει να κρίνεται ιδιαιτέρως σοβαρή⁶⁷, πρέπει να σημειωθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έχει διασφαλίσει τη μερική εκτέλεση της απόφασης του 2007 καταργώντας τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 1, του νόμου VW. Αυτός ο παράγων θα έπρεπε κατά τη γνώμη μου να αμβλύνει τη σοβαρότητα της υπό κρίση παραβάσεως.

95. Περαιτέρω, θέλω να προβάλλω το επιχείρημα ότι, χωρίς το πλαίσιο που δημιουργούνταν με τον περιορισμό των δικαιωμάτων ψήφου στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του νόμου VW, το δικαίωμα κωλύουσας μειοψηφίας που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, του νόμου VW ασκεί μόνο μια πολύ περιορισμένη επιρροή στην κίνηση κεφαλαίων. Βεβαίως, είναι αναμφίβολο ότι το δικαίωμα κωλύουσας μειοψηφίας αποκλίνει από το γενικό όριο του 25 % το οποίο προβλέπεται στον νόμο για τις ανώνυμες εταιρίες και ότι περιλαμβάνει μια συγκεκριμένη υποχρέωση που επιβάλλεται στους μετόχους μέσω νόμου. Εντούτοις, προκειμένου να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της προβαλλομένης παραβάσεως, είναι σημαντικό ότι αυτού του δικαιώματος κωλύουσας μειοψηφίας απολαύουν όλοι οι μέτοχοι, μεγάλοι και μικροί, αδιακρίτως. Επομένως, δεν είμαι πεπεισμένος ότι ένα τέτοιο δικαίωμα κωλύουσας μειοψηφίας –ακόμα κι εξετασθεί υπό το πρίσμα του ποσοστού περίπου 20 % που κατέχουν δημόσιες αρχές (ήτοι το ομόσπονδο κράτος της Κάτω Σαξωνίας) επί του κεφαλαίου της Volkswagen– είναι ικανό να περιορίσει σημαντικά την κίνηση κεφαλαίων.

96. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, θεωρώ ότι ο συντελεστής 2 θα απεικόνιζε κατάλληλα τη σοβαρότητα της παραβάσεως.

β) Διάρκεια και ικανότητα πληρωμής του κράτους μέλους

97. Η διάρκεια της παραβάσεως του άρθρου 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η οποία πρέπει να υπολογιστεί από την ημερομηνία εκδόσεως της απόφασης του 2007, είναι αυτή τη στιγμή πέντε έτη και επτά μήνες. Η Συνθήκη δεν ορίζει εντός ποιας προθεσμίας πρέπει να εκτελεσθεί η απόφαση, αλλά, κατά τη νομολογία, η εκτέλεση αυτή πρέπει να αρχίσει αμέσως και να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατόν⁶⁸.

98. Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας συνεχίζει να μην εκτελεί την απόφαση του 2007, αυτή η παράλειψη εκτελέσεως είναι ιδιαιτέρως επικριτέα, επειδή τα απαραίτητα μέτρα εκτελέσεως της απόφασης του 2007 μπορούν να περιγραφούν ως σαφή. Πράγματι, όπως αποδεικνύει η θέσπιση του νόμου με τον οποίο τροποποιήθηκε ο νόμος VW, η πλήρης εκτέλεση της απόφασης του 2007 δεν θα έπρεπε να είχε συναντήσει ιδιαίτερες δυσκολίες.

99. Υπό τις συνθήκες αυτές, ενδείκνυται ο συντελεστής 3 λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της παραβάσεως.

100. Ως προς την ικανότητα πληρωμής του οικείου κράτους μέλους, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο πολλαπλασιασμός του βασικού ποσού με ένα συγκεκριμένο για το κράτος μέλος συντελεστή αποτελεί πρόσφορο μέσο απεικονίσεως της ικανότητας πληρωμής του εν λόγω κράτους, διατηρουμένης ταυτόχρονα της διαφοροποίησεως μεταξύ των κρατών μελών εντός ενός εύλογων ορίων⁶⁹. Συνεπώς, σε αυτή την υπόθεση, είναι ενδεδειγμένο να χρησιμοποιηθεί συντελεστής «n» 21,12 για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας⁷⁰.

67 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2009, C-109/08, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2009, σ. I-4657, σκέψη 33), και απόφαση C-304/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψεις 105 και 107).

68 — Υπόθεση C-278/01, Επιτροπή κατά Ισπανίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

69 — Απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2011, C-496/09, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2011, σ. I-11483, σκέψη 65 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

70 — Ανακοίνωση της Επιτροπής C(2012) 6106 τελικό, σ. 5.

101. Τέλος, διαφωνώ με τον ισχυρισμό της Γερμανικής Κυβερνήσεως ότι θα έπρεπε να της χορηγηθεί πρόσθετη προθεσμία η οποία θα της επέτρεπε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της. Βασίζει αυτόν τον ισχυρισμό στην απουσία σαφούς και αναμφίβολης νομικής βάσεως από την οποία απορρέουν οι υποχρεώσεις της⁷¹.

102. Όπως προσπάθησα να αποδείξω παραπάνω, η προβαλλόμενη ασάφεια μιας αποφάσεως του Δικαστηρίου δεν θα πρέπει να θεωρείται κρίσιμος παράγων για την εκτίμηση της σοβαρότητας μιας παραβάσεως. Δεδομένου ότι η απόφαση του 2007 δεν άλλαξε καθ' οιονδήποτε τρόπο το περιεχόμενο των υποχρεώσεων των κρατών μελών που απορρέουν από το άρθρο 56 ΕΚ, δεν υπάρχει λόγος να χορηγηθεί στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας καμία πρόσθετη περίοδος χάριτος.

103. Για τους ανωτέρω λόγους, φρονώ ότι θα πρέπει να επιβληθεί στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ημερήσια χρηματική ποινή ύψους 81 100,8 ευρώ (= 640x2x3x21,12) από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως επί της υπό κρίση υποθέσεως μέχρι την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως του 2007.

4. Το κατ' αποκοπή ποσό

104. Προκειμένου το κράτος μέλος που υπέπεσε σε παράβαση να πιεσθεί επαρκώς ώστε να πεισθεί να άρει την παράβαση που διαπιστώθηκε με την αρχική απόφαση βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει να επιβάλει κατ' αποκοπή ποσό πλέον της χρηματικής ποινής⁷².

105. Η χρηματική ποινή λειτουργεί ως κίνητρο προκειμένου το παραβαίνον κράτος μέλος να άρει μια παράβαση το ταχύτερο δυνατόν μετά την έκδοση αποφάσεως κατά το πέρας δίκης κινηθείσας βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ. Αντιθέτως, η επιβολή κατ' αποκοπή ποσού έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα και αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη δεν θα προτιμήσουν να αναμείνουν την έναρξη τέτοιας δίκης πριν λάβουν τα πρόσφορα μέτρα προκειμένου να άρουν παράβαση που διαπιστώθηκε από το Δικαστήριο σε δίκη λόγω παραβάσεως κράτους μέλους βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ⁷³.

106. Αποτελεί πάγια νομολογία ότι, βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο αποφασίζει κατ' ελεύθερη κρίση αν θα επιβάλει ή όχι τέτοιο κατ' αποκοπή ποσό, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων που σχετίζονται τόσο με τα χαρακτηριστικά της διαπιστωθείσας παραβάσεως όσο και με τη συμπεριφορά του οικείου κράτους μέλους⁷⁴. Ειδικότερα, μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη συναφώς συγκαταλέγονται το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η παράβαση εξακολούθησε να υφίσταται μετά την έκδοση της αποφάσεως η οποία τη διαπίστωσε και η σοβαρότητα της παραβάσεως⁷⁵.

107. Στην παρούσα δίκη, την επιβολή του κατ' αποκοπή ποσού ενισχύει κατά τη γνώμη μου η διάρκεια της παραβάσεως. Ειδικότερα, έχει μεσολαβήσει αξιοσημείωτο χρονικό διάστημα, καθώς έχουν παρέλθει περισσότερα από πέντε έτη από την έκδοση της αποφάσεως του 2007. Η υπό κρίση παράβαση υφίσταται παρά τη μερική εκτέλεση η οποία επετεύχθη μέσω της θεσπίσεως του νόμου που τροποποίησε τον νόμο VW.

71 — Βλ., *mutatis mutandis*, απόφαση της 2ας Ιουλίου 1996, C-473/93, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου (Συλλογή 1996, σ. I-3207, σκέψεις 51 και 52).

72 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Poiares Maduro στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 18ης Ιουλίου 2006, C-119/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2006, σ. I-6885, σκέψη 46). Για τον ρόλο του κατ' αποκοπή ποσού, βλ. επίσης απόφαση της 7ης Ιουλίου 2009, C-369/07, Επιτροπή κατά Ελλάδας (Συλλογή 2009, σ. I-5703, σκέψη 140 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

73 — Απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2008, C-121/07, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 2008, σ. I-9159, σκέψη 58), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Poiares Maduro στην υπόθεση C-119/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 72, σημείο 46). Βλ., επίσης, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen στην υπόθεση C-241/11, Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 41, σημεία 34 και 35), επί του τιμωρητικού χαρακτήρα του κατ' αποκοπή ποσού.

74 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση C-279/11, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 40, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

75 — Απόφαση C-610/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37, σκέψη 144 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

108. Όσον αφορά ειδικότερα το κατ' αποκοπή ποσό, το Δικαστήριο σπάνια διασαφηνίζει τα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιεί προκειμένου να υπολογίσει το ποσό που θεωρεί ενδεδειγμένο υπό τις περιστάσεις της οικείας υποθέσεως. Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη διαφάνεια και, συνεπώς, ενδυνάμωση του αποτρεπτικού αποτελέσματος του κατ' αποκοπή ποσού, θεωρώ ιδιαίτερης σημασίας τη διασάφηση των εφαρμοστέων κριτηρίων⁷⁶.

109. Στην υπό κρίση υπόθεση, δεν αντιλαμβάνομαι γιατί δεν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής⁷⁷ ως μέτρο. Λαμβανομένης υπόψη της ανωτέρω εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως και της ικανότητας πληρωμής του κράτους μέλους, φαίνεται ενδεδειγμένο να επιβληθεί κατ' αποκοπή ποσό 8 870,40 ευρώ ημερησίως –το γινόμενο βασικού κατ' αποκοπή ποσού 210 ευρώ, επί συντελεστή σοβαρότητας 2 και ειδικού συντελεστή «n» 21,12– για κάθε ημέρα μη εκτελέσεως.

110. Κατά την ημερομηνία αναπτύξεως των παρουσών προτάσεων η παράβαση έχει εξακολουθήσει για 2 045 ημέρες. Πολλαπλασιάζοντας το ημερήσιο ποσό των 8 870,40 ευρώ επί 2 045 ημέρες έχουμε γινόμενο 18 139 968 ευρώ. Καθώς αυτό το ποσό ξεπερνά το ελάχιστο όριο που έχει θέσει η Επιτροπή για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (11 192 000 ευρώ)⁷⁸, το προτεινόμενο κατ' αποκοπή ποσό και κατά τη δική μου γνώμη αντανακλά ορθώς τον αποτρεπτικό και τιμωρητικό χαρακτήρα αυτής της χρηματικής κυρώσεως.

111. Επομένως φρονώ ότι πρέπει να επιβληθεί στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ημερήσιο κατ' αποκοπή ποσό 8 870,40 ευρώ πολλαπλασιαζόμενο επί τον αριθμό των ημερών που θα έχουν μεσολαβήσει μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως του 2007 και της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως επί της υπό κρίση υποθέσεως.

IV – Συμπέρασμα

112. Επομένως, βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

- να απορρίψει την προσφυγή της Επιτροπής,
- να την καταδικάσει στα δικαστικά έξοδα.

Επικουρικώς, εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 260 ΣΛΕΕ, προτείνω να αποφανθεί ως εξής:

- να υποχρεώσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να καταβάλει χρηματική ποινή ύψους 81 100,80 ευρώ ημερησίως, από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως επί της υπό κρίση υποθέσεως μέχρι την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως του 2007, και ημερήσιο κατ' αποκοπή ποσό ύψους 8 870,40 ευρώ πολλαπλασιαζόμενο επί τον αριθμό των ημερών που θα έχουν μεσολαβήσει μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως του 2007 και της ημερομηνίας εκδόσεως της αποφάσεως επί της υπό κρίση υποθέσεως,
- να καταδικάσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στα δικαστικά έξοδα.

76 — Πράγματι, η έλλειψη διαφάνειας μπορεί κατά τη γνώμη μου να ενισχύσει τον αποτρεπτικό χαρακτήρα μόνο οσάκις οι ενδιαφερόμενοι εκτιμούν ως μεγαλύτερο το ποσό ενός προστίμου. Δεν φαίνεται να συμβαίνει αυτό στην περίπτωση του άρθρου 260 ΣΛΕΕ, καθώς δεν είναι ασύνηθες για το Δικαστήριο να μειώνει, κατά ελεύθερη κρίση, το ποσό που προτείνεται από την Επιτροπή, χωρίς να παρέχει απαραίτητα σαφή κριτήρια για τον λόγο που πράττει έτσι.

77 — Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής C(2012) 6106.

78 — Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής C(2012) 6106 τελικό, σ. 5.